

3-6 YAŞ ARALIĞINDA ÇOCUĞU OLAN BABALARIN NİTELİKLİ ZAMAN ALGILARINA DAİR GÖRÜŞLERİ

Bengü Türkoğlu
mhmtrkgl@mynet.com

Doç. Dr. Nadir Çeliköz
ncelikoz@gmail.com

Yrd. Doç. Dr. Mustafa Uslu
heromuslu@gmail.com

Özet

Bu çalışmanın amacı, babaların 3-6 yaş aralığındaki çocuklarıyla geçirdikleri zamanın niteliğine dair algılarını belirten görüşlerini niteliksel olarak değerlendirmektir. Çalışma grubu, 3-6 yaş aralığında çocuğu olan, 30-40 yaş aralığında, en fazla 3 çocuğu olan, üniversite mezunu, meslek sahibi, Konya ilinde ikamet eden, 12 gönüllü babadan oluşmuştur. Veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından geliştirilen, açık uçlu sorulardan oluşan yarı yapılandırılmış bir görüşme formu kullanılmıştır. Verilerin analizinde, “betimsel analiz” yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın bulgularına göre, babaların nitelikli zaman kavramıyla ilgili genel bir yorumları ve bilgileri vardır. Babaların nitelikli zaman etkinliği olarak “birlikte oyun oynama”yı seçtikleri ve çocuklarıyla hafta sonu günlerde hafta içi günlerden daha nitelikli zaman geçirdikleri tespit edilmiştir. Babalar çocuklarıyla nitelikli zaman geçirmelerinde iş yoğunluğu, beden ve zihin yorgunluğu gibi engellerin olduğunu vurgularken çocuklarıyla nitelikli zaman geçirmelerinin özellikle çocuklarının “sosyal-duygusal gelişim” alanını desteklediğine ve babaların kendilerini mutlu ettiğine inanmaktadırlar.

Anahtar Kelimeler: baba, çocuk, nitelikli zaman

FATHERS' VIEWS ABOUT PERCEPTIONS OF QUALITY TIME WITH THEIR CHILDREN BETWEEN THE AGES OF 3-6

Abstract

The purpose of this study is to evaluate the views indicating the perceptions of the quality of time fathers spend with their children between the ages of 3-6 qualitatively. The study group consisted of 12 volunteer fathers who have children between the ages of 3-6, 30-40 age range, with a maximum of 3 children, university graduate, employed, residing in the province of Konya. As the data collection tool, a semi-structured interview form consisting of open-ended questions, and developed by the researcher was used. In data analysis, the “descriptive analysis” method was used. According to the findings of the study, fathers have general interpretation and knowledge related to the concept of quality time. It has been determined that all fathers choose “playing a game together” as a quality time activity and fathers spend more quality time at weekends than on weekdays with their children. While fathers emphasize that the intensity of working hours and physical-mental fatigue essentially prevent them from spending quality time with their children, fathers believe spending quality time with their children especially supports their “social-emotional development” field and spending quality time with their children makes fathers happy.

Keywords: Father, child, quality time

GİRİŞ

İnsanoğlunun doğumundan yetişkinliğine kadar geçirdiği dönemin en belirgin özelliği sürekli bir büyüme ve gelişmenin yaşanmasıdır. Bu büyüme ve gelişme ilk beş yılda çok hızlıdır. Bu nedenle de çocuğun kişiliğinin

oluşumu, insanlarla olan ilişkilerinin düzenlenmesi, kendine ve dünyaya tavır alış açısından önemi büyük olan bir dönemdir. Arı (2006), çocuğun bebeklik döneminden başlayarak belli davranışları kazanabilmesi için çevrede bu davranışlarla ilgili uyarıcıların ve uygun modelin olması gerektiğini vurgulamaktadır. Çocuğun ilk toplumsal çevresini oluşturan ailenin etkisi bu devrede yoğun olarak görülür. Anne ve baba çocuğun hem beslenme, korunma ve diğer fiziksel gereksinimlerini hem de sevgi, güven gibi duygusal gereksinimlerini karşılar. Aynı zamanda da yetiştirme biçimleri ve tutumlarıyla çocuğun kişiliğinin oluşumunu büyük ölçüde etkilerken toplumsal değerleri de çocuğa aktararak sosyalleşmesine yardımcı olur (Güngörmüş, 2010:245). Kısaca, erken çocukluk eğitimi evde başlar ve devam eder, bu da aile katılımını gerektirir (Çağdaş ve Seçer, 2010:122).

1924 Cenevre Çocuk Hakları Bildirgesi ile 1959 Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Bildirgesi'ne dayanan 1989 yılında benimsenen Çocuk Haklarına Dair Birleşmiş Milletler Sözleşmesinin 2. Kısım 18. Maddesi, "çocuğun yetiştirilmesinde ve gelişmesinin sağlanmasında ana-babanın birlikte sorumluluk taşıdıkları ilkesinin tanınması için her türlü çaba gösterilir, çocuğun yetiştirilmesi ve geliştirilmesi sorumluluğu ilk önce ana-babaya ya da durum gerektiriyorsa yasal vasilelere düşer ve bu kişiler her şeyden önce çocuğun yüksek yararını göz önünde tutarak hareket ederler" der. Saygılı (2008:131), çocuğun yetiştirilmesinde anne ve babanın rolünün yüzde 50-50 olduğunu, bu yüzden çocuk eğitiminin sadece annelere bırakılmayacak derecede ağır ve önemli bir görev olduğunu vurgulamaktadır. Anne ve baba çocuğun gelişimi açısından aynı orkestradaki iki enstrüman gibidir; yani anne ve baba birbiriyle uyumludur, birbirini tamamlar, birinin diğerine üstünlüğü yoktur ancak çocuk eğitiminde anne ve babanın üstlendikleri rollerde birtakım farklılıklar vardır. Baba disiplini sağlayan, geleceği planlayan, ailenin dışındaki dünyayla etkileşimde bulunan bir birey olarak; anne ise, ailenin bir bütün olmasını sağlayan, kişiler arası ilişkileri düzenleyen bir birey olarak çocuğa model oluştururlar. Babalar daha çok çocuğun eğitimi, ahlâkî, kişisel değerleri, fiziksel güvenliği ile; anneler ise çocukların duygusal uyumları, mutlulukları ve endişeden kurtulmalarıyla ilgilenirler.

Çocuğun bakım ve eğitimi üstlenen aile kurumu içinde bu görevden birinci derecede sorumlu tutulan ve önemi vurgulanan birey genellikle annelerdir. Son zamanlara dek ebeveyn çocuk ilişkisini inceleyen çalışmalarda "ebeveyn" sözcüğüyle vurgulanmak istenen özellikle anneler olmuştur. Uzun bir süre araştırmacılar küçük çocukların aile içindeki gelişimlerini incelerken babayı neredeyse yok saymışlardır (Güngörmüş, 2010:245).

Annenin çocuğuyla bakım ve eğitim bağlamında bu kadar sıkı bir ilişki içerisinde olması, birlikte geçirilen vakit için nitelikli zaman kavramının varlığını ortaya çıkarmıştır. Christensen'e göre nitelikli zaman aile eğlencesini, ilgisini, birlikteliğini oluşturmak ve sürdürmek için ebeveynlerin belirli faaliyetleri ya da açık hava gezilerini çocuklarıyla gerçekleştirmeleridir (2002:77). Semerci (2009:103) ise nitelikli zamanı, gerçekte çocuğun ihtiyacı olan zamanı onun zevk alacağı ve gelişeceği aktivitelerle birlikte paylaşmak olarak tanımlamış, nitelikli zamanın çocuğu sürekli gezdirmek ve her istediğini yapmak olmadığını vurgulamaktadır.

Yılmaz (2007:152) bir annenin çocuğu ile birlikte geçirdiği zamanın miktarının değil, niteliğinin önemli olduğunu belirterek, gününün neredeyse tamamını çocuğu ile geçiren bir annenin çocuğunun sosyal, duygusal, fiziksel, zihinsel ve törel gelişimine katkı ve destek yapacağına garanti edilemeyeceğini, birlikte geçirilen bu kadar uzun zaman içinde nelerin bulunduğu, nelerin paylaşıldığının önemli olduğunu vurgulamıştır. Tarhan'a göre, anne çalışıyorsa çocuğuyla geçirdiği zamanın nitelikli olmasına özellikle dikkat etmelidir çünkü çalışan anneler çocuklarına pek fazla vakit ayıramadıkları için bu zaman dilimi onlar için daha çok önem taşımaktadır. Nitelikli zaman geçirmek, "kaliteli ve sürekli beraberlik" kurmaktır. Yani birlikte geçirilen süre içinde anne ve çocuk arasında gerçek bir ilişki olmalıdır. Anne çocuğunu kucaklamalı, onunla göz teması kurmalı, ben dilini kullanmalı, ona dokunmalı, beden dilini iyi kullanmalı, oynamalı, karşılıklı paylaşım içinde olmalı, kaygılarını gidererek, onu rahatlatarak konuşmalıdır. Anneler çocuklarına çok uzun bir süre ayıramayacak kadar yoğun olabilirler, eğer anneler bir ya da yarım saatlik bir zamanı çocuklarıyla birlikte geçireceklerse, o vakti doya doya yaşamayı, çocuklarının anlatacağı şeyleri dikkatle dinlemeyi, duygularını paylaşabilmeyi, sevgilerini hissettirmeyi başarabilmelidirler, önemli olan kısa da olsa bu ilişkiyi sürekli kılmaktır. (2011:56) Öztürk'e göre çocuğa çok özel durumlarda, örneğin hastalandığında fazlaca ilgi gösterip diğer zamanlar ilginin yok olması çocukta ciddi hayal kırıklığı yanında duygusal dengesizlik ve güvensizlik oluşturur (2007:36).

Diğer yandan, Cabrera ve diğerleri (2010:132) aile hayatı işlevlerinin ve yapılarının sosyal eğilimler karşısında hızla değiştiğini, kadınların iş hayatında istihdam edilmelerindeki artışın babalık rolünde farklı beklentilere neden olduğunu böylelikle çocuk bakımında babaların katılım ve sorumluluklarının arttığını vurgulamışlardır.

Baba olmak, geçmiş yıllarda, sadece otorite unsuru olmak anlamına gelirken, şimdilerde; babalık da annelik gibi doğumdan itibaren (hatta hamilelik dönemi ile birlikte) bebeğin bakımını paylaşan, çocuğu ile birebir zaman geçiren, arkadaşlık eden ebeveyn olmak anlamına gelmektedir. Çağdaş'a göre, babanın bebeğe bağlanması, anneye özgü bağlılıktan çokta farklı değildir. Bebek ile baba arasında duygusal bir bağ kurulabilmesi için annede olduğu gibi babanın da bebekle fiziksel temasının sağlanması gerektiğini belirtmektedir. Bunun içinde babanın bebeği kucağına alarak ilgilenmesi, bakımında bazı sorumlulukları üstlenmesi ve oyun etkinliklerine katılması gerekir (2002:29). Yavuzer'e göre, baba, bebeğin erken duygusal ve sosyal gelişiminde önemli bir rol oynar. Baba, bebeğiyle süre olarak daha az zaman geçirse bile burada önemli olan, annede olduğu gibi, geçirilen sürenin ne kadar olduğundan çok, sürenin nasıl geçirildiğidir, yani etkileşimin kalitesi süreden daha önemlidir (2010a:130). Ayrıca, Yavuzer, gelişim süreci içinde başarılı sosyal etkileşim, yeterli özgüven, yüksek benlik saygısı ve kendi kendini disipline etme gibi özelliklerin kazanılmasında başarılı ve iyi bir baba modeliyle kurulan özdeşimin önemini vurgulamaktadır (2006:75).

Diğer bazı araştırmalar ise okul başarısının yüksek olması ile olumlu baba çocuk ilişkisi arasındaki paralelliği vurgulamaktadır. Başaran'a göre iyi baba olmanın üç koşulu vardır: birincisi, çocuğa örnek teşkil edecek iyi kişilik özelliklerine sahip olmak; ikincisi, baba olmayı içtenlikle istemek yani baba olmaya gönüllü olmak; ve üçüncüsü, babalık görevlerini yapabilecek ve sorumluluklarını yüklenerek yeterlikte (ehliyet) olmaktır (2011:14). Ayrıca Yavuzer'e göre "cinsel kimliğin" kazanılmasında, özellikle erkek çocuklar için baba özel bir önem taşır. Baba modelinin yetersizliği, cinsel kimlik karmaşasına neden olabilir (2011:25). Yavuzer (2010b:38), babanın, ailede "güven subabı" olarak değerlendirildiğinden ve yokluğu durumunda çocukta bazı korkulara, güvensizlik belirtilerine ve sosyal gelişimde gecikmelere rastlanabileceğinden bahsetmiştir. Bu nedenle baba, çocuk büyütme görevini anneye bırakmak yerine sorumluluğunun bilincinde hareket ederek çocuğun ihtiyacı olan birlikteliğe ortam hazırlamalı, onunla ortak faaliyetlere girerek, ortak ilgi alanları bularak (balık tutmak, müzeye, sinemaya, tiyatroya, kitapçı dükkanına, maça, konsere gitmek, birlikte deney yapmak, sohbet etmek gibi) iletişimini güçlendirmelidir. Bütün bunları gerçekleştirmek için, öncelikle bu birlikteliği istemek ve bu etkinliklere zaman ayırmak gerekir. Çünkü bu ortak faaliyetlerden alınan keyif ya da duyulan sıkıntı beden diliyle çocuğa yansır. Oysa burada önemli olan "birliktelikten" ve ortak yapılan etkinlikten duyulan hazzı yaşamak ve bunu çocuğa da yaşatmaktır.

Ayrıca, bazı çalışmalar ilerleyen yıllarda anne babaların çocuklarıyla zamanında kaliteli vakit geçiremedikleri için suçluluk ve pişmanlık duyduklarını göstermektedir. Yavuzer (2006:79), anne babalar için en önemli tehlikenin, çalışma saatlerinin yoğunluğundan dolayı çocuklarıyla geçiremedikleri zamanın suçluluğunu maddeyle kapatmak yani her akşam çocuğa oyuncak, şeker gibi şeyler almak ya da çocuğu aşırı şımartarak her istediğini yapmaya çalışmak olduğunu ifade etmektedir. Bunun yerine işten eve dönen anne ve baba 15 -20 dakika yalnızca çocuklarıyla ilgilendikten sonra yapacakları ev ile ilgili işlerde (yemek, tamirat gibi) çocuklarından yardım isteyebilir ve çocuğun güven duygusunun gelişmesi, sorumluluk sahibi bir birey olması, aile içi dayanışma ve paylaşma gibi kazanımlarla yine zamanlarını nitelikli olarak geçirmiş olurlar. Yörükoğlu'na göre, anneler çocuklarıyla gereğinden çok babalarda gereğinden az ilgilenirler, oysa çocuklarına verecek zamanı olmayan baba pek azdır. Çocuklara ayrılacak bir yarım saat, kısa bir gezinti, yemekte söyleşmek çocuklar için önem taşır. Ayrıca babalar dinlenmeyi çocuklarıyla birliktede yapabilirler. Okunmamış bir gazete çocukların yatışından sonraya da bırakılabilir. Hafta sonu bir gezinti, evde onarım işlerinin birlikte yapılması, çocuklara ihtiyaçları olan baba yakınlığını, dolayısıyla geçirilen zamanın nitelikli olmasını sağlayabilir (2004:217).

Bu bağlamda bu çalışma, 3-6 yaş aralığında çocuğu olan, üniversite mezunu, meslek sahibi, en fazla 3 çocuğu olan, 30-40 yaş aralığındaki babaların çocuklarıyla geçirdikleri zamanın niteliğine dair algılarını belirten görüşlerini niteliksel olarak değerlendirmeyi amaçlamaktadır.

YÖNTEM

3-6 yaş aralığında çocuğu olan babaların nitelikli zaman algılarına dair görüşlerini tespit etmek için yapılan bu araştırma nitel bir araştırmadır. Çünkü, nitel araştırma tekniklerinin doğal ortama duyarlılık sağlaması, araştırmacının katılımcı rolü olması, bütüncül bir yaklaşıma sahip olması, algıların ortaya konmasını sağlaması, araştırma deseninde esnekliği olması, tümevarımcı bir analize sahip olması ve nitel veri sağlanması önemli özelliklerdir (Yıldırım ve Şimşek, 2011:41). Çalışmada olgu bilim deseni kullanılmıştır. Farkında olduğumuz ancak derinlemesine ve ayrıntılı bir anlayışa sahip olmadığımız olgulara odaklanılması olgu bilim (fenomenoloji) deseni olarak adlandırılmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2011:72).

Çalışma Grubu

Araştırmacının çalışma grubunu 3-6 yaş aralığında çocuğu olan, 30-40 yaş aralığında, en fazla 3 çocuğu olan, üniversite mezunu, meslek sahibi, Konya ilinde ikamet eden, araştırma için gönüllü olan 12 baba oluşturmaktadır. Araştırmacının amacına uygun olarak başlangıçta 20 baba belirlenmiş ancak 12 baba görüşme yapmayı kabul etmiştir. Araştırmada nitel araştırma geleneğine uygun amaçlı örneklem yöntemlerinden benzeşik (homojen) örnekleme yöntemine uygun olarak babalardan çalışma grubu seçilmiştir. Benzeşik (homojen) örneklemedeki amaç, küçük, benzeşik bir örneklem oluşturma yoluyla belirgin bir alt grubu tanımlamaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2011:109). Bu amaçla benzeşiklik; babaların yaş aralığına, çocuklarının yaş aralığına, çocuk sayılarına, öğrenim durumlarına, meslek sahibi olmalarına ve ikamet ettikleri yere göre alınmıştır. Araştırmaya katılan babalar çoğunlukla 30-35 yaş grubunda (8 - %66,7), lisans mezunu (6 - %50), devlet sektöründe meslek sahibi (8 - %66,7), 1 çocuk babası (7 - %58,3), 3-6 yaş aralığında 1 çocuğu (9 - %75) olan babalardır. Babalara ilişkin demografik özellikler Tablo 1'de gösterilmiştir.

Tablo 1. Babalara İlişkin Demografik Bilgiler

BABA		SAYI	
		n	%
YAŞ	30-35	8	66,7
	36-40	4	33,3
ÖĞRENİM DURUMU	Ön-lisans	1	8,3
	Lisans	6	50
	Yüksek Lisans	4	33,3
	Doktora	1	8,3
MESLEK	Devlet Sektörü	8	66,7
	Özel Sektör	4	33,3
ÇOCUK SAYISI	1	7	58,3
	2	3	25
	3	2	16,7
3-6 YAŞ ARALIĞINDAKİ ÇOCUK SAYISI	1	9	75
	2	2	16,7
	3	1	8,3
TOPLAM		12	100

Veri Toplama Aracı

Araştırmada, veri toplama aracı olarak nitel araştırmalar için uygun olan açık uçlu sorulardan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşmelerde sorular önceden belirlenir ve bu sorularla veriler toplanmaya çalışılır. Bu yöntem ne tam yapılandırılmış görüşmeler kadar katı, ne de yapılandırılmamış görüşmeler kadar esnek; iki uç arasında bir ortamda yer almaktadır (Karasar,1999:168). Görüşme soruları hazırlanmadan önce, araştırma konusu ile ilgili ulusal ve uluslararası alan yazın taraması yapılmış, formda yer alması düşünülen maddeler belirlenmiştir. Görüşme formunun amaç, anlam ve kapsam

açısından değerlendirmesini yapmak ve geçerliğini sağlayabilmek için Selçuk Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi Çocuk Gelişimi Bölümündeki 4 akademisyenden uzman görüşü alınarak 7 sorudan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formu oluşturulmuştur. Görüşme formunun oluşturulması aşamasında 4 baba ile pilot uygulama yapılarak, uygulama sonuçlarına göre gerekli düzeltmeler yapıp forma son hali verilmiştir.

Verilerin Toplanması

Veriler toplanırken ilk olarak babalara araştırmaya ilişkin bilgiler verilerle gönüllü olup olmadıkları sorulmuş, ve babaların kimlik bilgilerinin gizli tutulacağı vurgulanmıştır. Gönüllü 12 babanın her biriyle farklı zaman ve mekanlarda ayrı ayrı görüşmeler yapılmıştır. Katılımcılarla 1-20 Kasım 2012 tarihleri arasında onların görüşlerini içtenlikle açıklayabilecekleri yerlerde ve zamanlarda görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Görüşme esnasında araştırmacı tarafından alınan notları doğrulamak amacıyla kayıt cihazı kullanılmıştır. Görüşmelerin süresi 45 – 50 dakika ile sınırlandırılmıştır.

Verilerin Analizi

Nitel araştırmalarda verilerin analizinde iki farklı yöntem bulunmaktadır. Bunlar betimsel analiz ve içerik analizi olarak ifade edilmektedir. Betimsel analiz, daha çok kuramsal anlamda çok açık bir temele sahip olunan araştırmalarda kullanılırken, içerik analizi kuramsal anlamda belirgin olmayan temalar ve eğer varsa alt temaların oluşturularak analiz edilmesinde kullanılmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2011:223). Görüşme formundaki açık uçlu sorulara verilen cevapların analizi, nitel veri analiz yöntemlerinden biri olan “betimsel analiz” kullanılarak değerlendirilmiştir. Betimsel analize göre; elde edilen veriler daha önceden belirlenen temalara göre özetlenir ve yorumlanır. Betimsel analizde; bireylerin görüşlerini yansıtmak amacıyla doğrudan alıntılara yer verilmektedir. Bu tür analizde amaç, elde edilen bulguları, düzenlenmiş ve yorumlanmış bir şekilde okuyucuya sunmaktır. Bu amaçla elde edilen veriler, önce sistematik ve açık bir biçimde betimlenir. Daha sonra yapılan bu betimlemeler açıklanır ve yorumlanır, neden-sonuç ilişkileri irdelenir ve sonuçlara ulaşılır (Yıldırım ve Şimşek, 2011: 224). Betimsel analiz aşamasında öncelikle görüşme formundaki sorular ölçüt alınarak bir çerçeve oluşturulmuştur. Ardından araştırmada iç geçerliği sağlamak için; her bir soruya ilişkin elde edilen veriler incelenmiş ve bu inceleme sonucunda her bir görüşme sorusu için bir ana başlık ve bu ana başlığın altında alt kategoriler oluşturulmuştur. Her bir kategorideki bulgular, baba görüşlerinden doğrudan alıntılarla desteklenmiştir. Çözümlemelerde görüşüne başvurulmuş babalara birer kod numarası verilerek (B1,B2, B3...) açıklamalar yapılmıştır. Bulguların anlamlılığı ve bütünlüğü araştırmacı tarafından sürekli test edilmiştir. Bulguların tutarlılığını yani iç güvenirliliği sağlamak için temaları oluşturan kavramların kendi aralarında ve diğer temalarla tutarlılığı değerlendirilmiş ve anlamlı bir bütün oluşturup oluşturmadığı test edilmiştir. Dış geçerliği sağlamak için; verileri toplama aracının hazırlanmasından, uygulama ve analiz aşamasına kadar araştırma süreci detaylarıyla açıklanmıştır. Araştırmanın başka araştırmalarla test edilebilmesi için gerekli açıklamalar ayrıntılarıyla yapılmaya çalışılmıştır, bu da dış güvenirliliği sağlamak amacını taşımaktadır. Bu araştırmada, elde edilen bulgular arasında derinlemesine değerlendirmeler yapılarak içerik analizi de yapılmıştır.

BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde, çalışma grubunda yer alan babaların, çocuklarıyla nitelikli zaman geçirme algılarını belirlemek amacıyla kullanılan Baba Görüşme Formundan elde edilen görüşlerin çözümlenmesi sonucunda ortaya çıkan bulgulara yer verilmiştir. Elde edilen bulgular veri toplama aracında yer alan açık uçlu sorulara göre aşağıda verilmiştir.

1. Baba ve Çocuk Arasında Geçirilen Nitelikli Zamanın Tanımı

Görüşmelerden elde edilen veriler analiz edildiğinde baba ve çocuk arasında geçirilen nitelikli zamanın tanımlanmasında “çocuğun istediği etkinliklerle geçirilen zaman”, “babanın belirlediği etkinliklerle geçirilen zaman” ve “çocuk ve baba için ortak kazanımların sağlandığı zaman” olmak üzere üç alt kategori oluşturulmuştur.

Tablo 2. Baba ve Çocuk Arasında Geçirilen Nitelikli Zamanın Tanımı

Baba ve Çocuk Arasında Geçirilen Nitelikli Zamanın Tanımı	Sayı	
	n	%

Çocuğun İsteddiği Etkinliklerle Geçirilen Zaman	5	41,6
Babanın Belirlediği Etkinliklerle Geçirilen Zaman	3	25
Çocuk Ve Baba İçin Ortak Kazanımların Sağlandığı Zaman	4	33,3

Tablo 2'den de görüleceği gibi görüşmeye katılan babalardan 5 tanesi (%41,6) nitelikli zamanı çocuğun istediği etkinliklerle geçirilen zaman, 3 tanesi (%25) babanın belirlediği etkinliklerle geçirilen zaman ve 4 tanesi de (%33,3) çocuk ve baba için ortak kazanımların sağlandığı zaman olarak tanımlamışlardır.

a) Çocuğun İsteddiği Etkinliklerle Geçirilen Zaman: Görüşme verilerinin betimsel analizinde bazı babalar nitelikli zamanı çocuğun zevk aldığı şeyleri yaparak ve dolayısıyla mutlu olarak geçirdikleri vakit olarak tanımlamışlardır. Bir katılımcı bununla ilgili olarak, *"Onun istediği, planladığı gibi geçirilen, çok mutlu olduğu, zevk aldığı faaliyetlerin yapıldığı zaman dilimidir (B3)"* şeklinde görüş belirtmiştir. Başka bir katılımcı da *"Çocuğum ile beraber onun hoşlandığı bir oyunu oynamak, istediği bir etkinliği paylaşım içinde yapmaktır (B4)"* şeklinde ifade etmiştir.

b) Babanın Belirlediği Etkinliklerle Geçirilen Zaman: Araştırmada, elde edilen verilerin analizinde babalardan bazıları nitelikli zamanı çocuğun istediği etkinliklerin yapılmasından ziyade, baba tarafından belirlenen çocuğun belirli gelişimlerini destekleyecek etkinliklerle geçirdikleri vakit olarak tanımlamışlardır. Katılımcılardan biri bu konuyla ilgili olarak, *"Çocuğumun kişisel gelişimine ve bedensel gelişimine katkıda bulunacak, onun için faydalı olduğunu düşündüğüm etkinliklerle geçirilen zamandır (B2)"* şeklinde görüş belirtmiştir. Katılımcılardan bir başkası da *"Çocuğun zihin gelişimi için yararlı, aynı zamanda babanın zevk aldığı aktivitelere çocuğun katılımının sağlandığı vakittir (B5)"* şeklinde görüş belirtmiştir.

c) Çocuk Ve Baba İçin Ortak Kazanımların Sağlandığı Zaman: Verilerin betimsel analizinde bir grup baba nitelikli zamanı etkinliklerin çocuk ve baba tarafından ortak olarak belirlendiği böylelikle iki tarafında hedefine ulaştığı ve ortak kazanımların sağlandığı vakit olarak tanımlamışlardır. Bir katılımcı bununla ilgili olarak, *"Çocuğun babadan örnek alınabilecek davranışları kazandığı ve bununla birlikte babanın da çocuğun istek ve ihtiyaçlarını nasıl karşılayabileceğini öğrendiği zamandır (B1)"* şeklinde görüş belirtmiştir. Başka bir katılımcı da *"Tamamen çocuğa ayrılan zaman dilimi içerisinde çocuğun ve babanın mutlu olduğu, aynı zamanda çocuk ve baba için verimli bir şekilde geçirilen zamandır (B10)"* şeklinde görüş belirtmiştir.

2. Çocukla Nitelikli Zaman Geçirmek Adına Yapılanlar

Görüşmelerden elde edilen veriler analiz edildiğinde baba ve çocuk arasında nitelikli zaman geçirmek adına yapılanlar "birlikte oyun oynamak", "açık havada dolaşmak", "birlikte okul ödevlerini yapmak", "birlikte parka gitmek", "birlikte gözlem yapmak", "birlikte markete gitmek", "tv de çocuk programları izlemek", "birlikte yemek yapmak ve yemek", "birlikte kitap okumak", "birlikte şarkı söylemek" "genel konular üzerine sohbet etmek" ve "boyama yapmak" olmak üzere on iki alt kategori oluşturulmuştur.

Tablo 3. Çocukla Nitelikli Zaman Geçirmek Adına Yapılanlar

Çocukla Nitelikli Zaman Geçirmek Adına Yapılanlar	Sayı	
	n	%
Birlikte oyun oynamak	12	100
Açık havada dolaşmak	3	25
Birlikte okul ödevlerini yapmak	2	16,7
Birlikte parka gitmek	3	25
Birlikte gözlem yapmak	1	8,3
Birlikte markete gitmek	4	33,3
Televizyonda çocuk programları izlemek	1	8,3
Birlikte yemek yapmak ve yemek	1	8,3
Birlikte kitap okumak	3	25
Birlikte şarkı söylemek	1	8,3

Genel konular üzerine sohbet etmek	2	16,7
Boyama yapmak	1	8,3

Tablo 3'den de görüleceği gibi görüşmeye katılan babalardan 12 tanesi (%100) çocuğuyla birlikte oyun oynamayı, 3 tanesi (%25) açık havada dolaşmayı, 2 tanesi (%16,7) çocuğuyla birlikte okul ödevlerini yapmayı, 3 tanesi (%25) çocuğuyla birlikte parka gitmeyi, 1 tanesi (%8,3) çocuğuyla birlikte gözlem yapmayı, 4 tanesi (%33,3) çocuğuyla birlikte markete gitmeyi, 1 tanesi (%8,3) tv de çocuk programı izlemeyi, 1 tanesi (%8,3) çocuğuyla birlikte yemek yapıp yemeyi, 3 tanesi (%25) çocuğuyla birlikte kitap okumayı, 1 tanesi (%8,3) çocuğuyla birlikte şarkı söylemeyi, 2 tanesi (%16,7) genel konular üzerine sohbet etmeyi ve 1 tanesi (%8,3) de boyama yapmayı çocuklarıyla nitelikli zaman geçirmek adına yaptıkları etkinlikler olarak belirtmişlerdir.

a) Birlikte Oyun Oynamak: Görüşme verilerinin betimsel analizinde babaların hepsi nitelikli zaman geçirmek adına çocuklarıyla oyun oynadıklarını ifade etmişlerdir. Bir katılımcı bununla ilgili olarak, *"Çocuğum en çok benimle oyun oynamak istediğini söylüyor, bende onu kırmıyorum ve keyifle birlikte oyun oynuyoruz (B2)"* şeklinde görüş belirtmiştir. Başka bir katılımcı da *"Oğlumun isteği üzerine yarış setiyle oynuyoruz ve en sevdiği topuyla penaltı atışları yapıyoruz (B3)"* şeklinde ifade etmiştir. Bir başka katılımcı da fikrini *"Oyun oynamayı çok sevdiği için birlikte çok güzel oyunlar oynuyoruz (B5)"* şeklinde ifade etmiştir.

b) Açık Havada Dolaşmak: Verilerin betimsel analizinde babaların bazıları nitelikli zaman geçirmek adına çocuklarıyla açık havada dolaştıklarını ifade etmişlerdir. Bir katılımcı bununla ilgili olarak, *"Oğullarımla açık havada yürümek geçirdiğimiz en nitelikli zamanlarda biri bence (B1)"* şeklinde görüş belirtmiştir. Başka bir katılımcı da *"Kızım güneşe, dolayısıyla dışarıda gezmeye bayılıyor (B6)"* şeklinde fikrini ifade etmiştir. Bir başka katılımcı da *"Çocuğum dışarıda diğer insanları gözlemleyerek yürümeyi çok sever tabii bende onu seyretmeyi (B7)"* şeklinde ifade etmiştir.

c) Birlikte Okul Ödevlerini Yapmak: Görüşme verilerinin betimsel analizinde babaların bazıları nitelikli zaman geçirmek adına çocuklarıyla birlikte okul ödevlerini yaptıklarını ifade etmişlerdir. Bir katılımcı bununla ilgili olarak, *"Çocuğum kreşe gittiği için verilen ödevleri eğlenerek birlikte yapıyoruz (B2)"* şeklinde görüş belirtmiştir. Başka bir katılımcı da *"Oğlum ödevlerini yaparken olabildiğince ona destek olmaya çalışıyorum bundan ikimizde mutlu oluyoruz (B10)"* şeklinde görüşünü ifade etmiştir.

d) Birlikte Parka Gitmek: Araştırmada, elde edilen verilerin betimsel analizinde babaların bazıları nitelikli zaman geçirmek adına çocuklarıyla birlikte parka gittiklerini ifade etmişlerdir. Bir katılımcı bununla ilgili olarak, *"En çok keyif aldığı etkinlik parka gitmemiz ve onu sallamam (B4)"* şeklinde görüş belirtmiştir. Başka bir katılımcı da *"Hava güzelse yaptığımız ilk iş parka gitmektir (B11)"* şeklinde fikir beyan etmiştir.

e) Birlikte Gözlem Yapmak: Görüşme verilerinin betimsel analizinde babalardan yalnızca bir tanesi nitelikli zaman geçirmek adına çocuğuyla birlikte gözlem yaptıklarını ifade etmiştir. Bu katılımcı bununla ilgili olarak, *"En sevdiği şey etrafında olup bitenleri dikkatlice izlemek, gözlemek, bazen bir saat boyunca yerde yürüyen tek bir karıncayı gözlemliyoruz, bu onu çok mutlu ediyor (B4)"* şeklinde görüş belirtmiştir.

f) Birlikte Markete Gitmek: Verilerin betimsel analizinde babaların bazıları nitelikli zaman geçirmek adına çocuklarıyla birlikte markete gittiklerini ifade etmişlerdir. Bir katılımcı bununla ilgili olarak, *"Bakkalda, markette alışveriş yaparken gerçekten nitelikli zaman geçirdiğimizi düşünüyorum, çünkü bu ortamlarda yoğun bir paylaşım içerisinde oluyoruz (B10)"* şeklinde görüş belirtmiştir. Başka bir katılımcı da *"Ev alışverişini halletmek biz iki erkeğe düşüyor, sıkıldığı zamanda markette dolaşmayı sever (B12)"* şeklinde ifade etmiştir.

g) Tv de Çocuk Programları İzlemek: Araştırmada, elde edilen verilerin betimsel analizinde babalardan yalnızca bir tanesi nitelikli zaman geçirmek adına çocuğuyla birlikte tv de çocuk programları izlediklerini ifade etmiştir. Bu katılımcı bununla ilgili olarak, *"Tv de çocuk kanallarındaki çizgi filmleri ve eğitici programları izler ve yorumlarız (B7)"* şeklinde görüş belirtmiştir.

h) Birlikte Yemek Yapmak Ve Yemek: Görüşme verilerinin betimsel analizinde babalardan yalnızca bir tanesi nitelikli zaman geçirmek adına çocuğuyla birlikte yemek yaptıklarını ve yine birlikte yediklerini ifade etmiştir. Bu

katılımcı bununla ilgili olarak, “Annemizin evde olmadığı zamanlarda en büyük keyiflerimizden biri birlikte pratik yemekler hazırlayıp, yemektir (B7)” şeklinde görüş belirtmiştir.

i) Birlikte Kitap Okumak: Verilerin betimsel analizinde babaların bazıları nitelikli zaman geçirmek adına çocuklarıyla birlikte markete gittiklerini ifade etmişlerdir. Bir katılımcı bununla ilgili olarak, “Akşamları uymadan önce masal dinlemeyi çok sever, birlikte kızımın yatağına uzanıp masal okuruz ve masalı tartışırız (B8)” şeklinde görüş belirtmiştir. Başka bir katılımcı da “Resimli hikaye kitapları okumam çocuğumu çok mutlu eder; ben okurum, o hem beni dinler hem de resimleri inceler (B9)” şeklinde ifade etmiştir.

j) Birlikte Şarkı Söylemek: Araştırmada, elde edilen verilerin betimsel analizinde babalardan yalnızca bir tanesi nitelikli zaman geçirmek adına çocuğuyla birlikte şarkı söylediklerini ifade etmiştir. Bu katılımcı bununla ilgili olarak, “Okulda öğrendiği şarkıları evde bağıra bağıra söylemeyi çok sever, bu şarkılara bende katıldığım zaman içindeki mutluluğun yüzüne yansıdığını görebiliyorum (B10)” şeklinde görüş belirtmiştir.

k) Genel Konular Üzerine Sohbet Etmek: Görüşme verilerinin betimsel analizinde babaların bazıları nitelikli zaman geçirmek adına çocuklarıyla genel konular üzerine sohbet ettiklerini ifade etmişlerdir. Bir katılımcı bununla ilgili olarak, “Çocuğumun sorularını muhakkak ciddiye alıp cevaplarım, onun kişisel gelişimine yönelik sorular sorarak, bilgilendirmeler yaparak sohbet ederiz (B10)” şeklinde görüş belirtmiştir. Başka bir katılımcı da “Hafta içi her akşam muhakkak gününün nasıl geçtiğini, neler yaptığını, onu üzen ya da sevindiren şeyler olup olmadığını sohbet havasında sorarım (B12)” şeklinde ifade etmiştir.

l) Boyama Yapmak Görüşme verilerinin betimsel analizinde babalardan yalnızca bir tanesi nitelikli zaman geçirmek adına çocuğuyla birlikte boyama yaptıklarını ifade etmiştir. Bu katılımcı bununla ilgili olarak, “Bazen aynı anda aynı resmi boyamaya başlıyoruz bitirince hangimizin resminin daha güzel olduğunu tartışıyoruz, çok net keyif aldığını anlayabiliyorum (B12)” şeklinde görüş belirtmiştir.

3. Hafta Boyunca Çocukla Nitelikli Zaman Geçirilen Günler

Hafta boyunca çocukla nitelikli zaman geçirilen günler “hafta içi günler” ve “hafta sonu günler” olmak üzere baba görüşme formunda iki alt kategoriye ayrılmıştır. Katılımcıların çoğu çocuklarıyla hafta sonları hafta içi günlere nazaran daha nitelikli zaman geçirdiklerini belirtmişlerdir. Bu duruma da hafta içi akşama kadar çalışmalarını, iş stresini ve yorgunluğu sebep olarak göstermişlerdir. Bazı babalar ise hafta içi çalıştıklarından dolayı halletmeleri gereken özel işlerinin (alışveriş, araç bakımı gibi) hafta sonuna kalması ve hafta sonlarının çok yoğun geçmesi dolayısıyla çocuklarıyla hafta içi akşam saatlerinde daha nitelikli zaman geçirdiklerini ifade etmişlerdir.

Tablo 4. Hafta Boyunca Çocukla Nitelikli Zaman Geçirilen Günler

Hafta Boyunca Çocukla Nitelikli Zaman Geçirilen Günler	Sayı	
	n	%
Hafta İçi Günler	3	25
Hafta Sonu Günler	9	75

Tablo 4'ten de görüleceği gibi görüşmeye katılan babalardan 3 tanesi (%25) hafta içi günleri çocukla nitelikli zaman geçirilen günler, 9 tanesi de (%75) hafta sonu günleri çocukla nitelikli zaman geçirilen günler olarak ifade etmişlerdir.

a) Hafta İçi Günler: Görüşme verilerinin betimsel analizinde babaların bazıları çocuklarıyla hafta içi günlerde sadece akşamları kısıtlı sürelerle de olsa nitelikli zaman geçirdiklerini söylemişlerdir, buna yapmaları gereken bütün işlerin hafta sonuna kalmasını ve hafta sonunun çok yoğun geçmesini sebep olarak göstermişlerdir. Bir katılımcı bununla ilgili olarak, “Çocuğumla çalışma günlerinde yalnızca akşamları nitelikli zaman geçirebiliyorum, tabii olarak iş stresi ve yorgunluk daha aktif bir zaman geçirmemize engel oluyor ancak hafta sonları özel işlerimi halletmem gerektiği için hafta içi akşamları kadar bile vakit bulamıyorum (B9)” şeklinde görüş belirtmiştir. Başka bir katılımcı da “Gün boyunca görüşemeyip birbirimizi özlediğimiz için hafta içi akşamları çok sıcak ve yoğun bir ilişki içerisinde oluyoruz, Cumartesi günleri de çalışmak zorunda olduğum için yapılması gereken tüm işler Pazar gününe kalıyor, o gün çocuklarımla görüşemiyorum bile (B11)” şeklinde görüş

belirtmiştir. Bir diğer katılımcı da “Çalışma günlerinde akşamları tüm gerginliğimi ve yorgunluğumu bir kenara bırakıp muhakkak oğlumla vakit geçiririm, hafta sonları daha çok annesiyle vakit geçiriyor, bende alışveriş, araç bakımı gibi işlerle uğraşıyorum (B12)” şeklinde fikrini ifade etmiştir.

b) Hafta Sonu Günler: Araştırmada, elde edilen verilerin analizinde babaların çoğu çocuklarıyla hafta sonu günlerinde daha nitelikli zaman geçirdiklerini belirtmişlerdir. Buna sebep olarak hafta sonları mesainin dolayısıyla stres ve yorgunluğun olmadığını eklemişlerdir. Babalardan özel sektörde çalışanlar hafta sonu cumartesi günleri de çalışmak zorunda olmalarının çocuklarıyla vakit geçirmelerinde bir dezavantaj oluşturduğunu vurgulamışlardır. Katılımcılardan biri bu konuyla ilgili olarak, “Çocuğumla iş yükü olmadığı için hafta sonları daha nitelikli zaman geçirebiliyorum (B8)” şeklinde görüş belirtmiştir. Katılımcılardan bir başkası da “Özel sektörde çok yoğun çalıştığım için tek tatil günümde yani hafta sonu Pazar günü boş vaktimin olmasından dolayı daha fazla vakit geçirebiliyorum (B6)” şeklinde fikrini ifade etmiştir. Katılımcılardan bir diğeri de “Tatil günlerinde kafam ve vücudum daha dingin olduğu için çocuğumla geçirdiğim vaktin daha nitelikli olduğunu düşünüyorum (B7)” şeklinde görüş belirtmiştir.

4. Gün Boyunca Çocukla Geçirilen Nitelikli Süre

Görüşmelerden elde edilen veriler analiz edildiğinde baba ve çocuk arasında geçirilen nitelikli zaman hafta içi günler ve hafta sonu günler için “1 saatten az”, “1-2 saat arası”, “2 saat ve daha fazla (2 saat dahil)” olmak üzere üç alt kategoriye ayrılmıştır.

Tablo 5. Gün Boyunca Çocukla Geçirilen Nitelikli Süre (Hafta İçi Günler)

Gün Boyunca Çocukla Geçirilen Nitelikli Süre (Hafta İçi Günler)	Sayı	
	n	%
1 saatten az	9	75
1-2 saat arası (1 saat dahil)	2	16,7
2 saat ve daha fazla (2 saat dahil)	1	8,3

Tablo 5'ten de anlaşılacağı gibi görüşmeye katılan babalardan hafta içi günlerde, 9 tanesi (%75) çocuğuyla 1 saatten az, 2 tanesi (%16,7) 1-2 saat arası ve 1 tanesi (%8,3) de 2 saat ve daha fazla süre nitelikli zaman geçirdiklerini ifade etmişlerdir.

a) 1 Saatten Az: Araştırmada, elde edilen verilerin analizinde babalardan çoğu hafta içi günlerde 1 saatten daha az bir sürede çocuklarıyla nitelikli zaman geçirdiklerini ifade etmişlerdir. Katılımcılardan biri bu konuyla ilgili olarak, “Çalışma günlerinde çok kısa süreler yani yarım saatten daha kısa bir zaman ayırabiliyorum (B1)” şeklinde görüş belirtmiştir. Katılımcılardan bir başkası da “Hafta içi günlerde okuldan gelip uykuya gitmesi arasında 4 saat gibi kısa bir süre olduğu için ancak yarım saat vakit geçirebiliyoruz (B5)” şeklinde görüş belirtmiştir.

b) 1-2 Saat Arası: Verilerin betimsel analizinde, babalardan bazıları hafta içi günlerde 1-2 saat arası bir sürede çocuklarıyla nitelikli zaman geçirdiklerini ifade etmişlerdir. Katılımcılardan biri bu konuyla ilgili olarak, “Hafta içlerinde yarım saat akşam yemeği öncesi, yarım saat akşam yemeği sonrası, toplamda 1 saat nitelikli vakit geçirebiliyoruz (B2)” şeklinde görüş belirtmiştir. Katılımcılardan bir başkası da “Mesainin olduğu günlerde ancak 1-1.5 saat beraber olabiliyoruz (B8)” şeklinde görüş belirtmiştir.

c) 2 Saat Ve Daha Fazla (2 Saat Dahil): Görüşme verilerinin betimsel analizinde, babalardan bir tanesi hafta içi günlerde 2 saat ve daha fazla bir süreyi çocuklarıyla nitelikli zaman olarak geçirdiklerini ifade etmişlerdir. Katılımcılardan biri bu konuyla ilgili olarak, “Hafta içi akşamları minimum 2 saat çocuğumla birlikte keyifli vakit geçiririm (9)” şeklinde görüş belirtmiştir.

Tablo 6. Gün Boyunca Çocukla Geçirilen Nitelikli Süre (Hafta Sonu Günler)

Gün Boyunca Çocukla Geçirilen Nitelikli Süre (Hafta Sonu Günler)	Sayı	
	n	%
1 saatten az	3	25
1-2 saat arası	3	25
2 saat ve daha fazla (2 saat dahil)	6	50

Tablo 6'den de anlaşılacağı gibi görüşmeye katılan babalardan hafta sonu günlerde, 3 tanesi (%25) çocuğuyla 1saatten az, 3 tanesi (%25) 1-2 saat arası ve 6 tanesi (%50) 2 saat ve daha fazla süre nitelikli zaman geçirdiklerini ifade etmişlerdir.

a) 1 Saatten Az: Araştırmada, elde edilen verilerin analizinde babalardan bazıları hafta sonu günlerde 1 saatten daha az bir sürede çocuklarıyla nitelikli zaman geçirdiklerini ifade etmişlerdir. Katılımcılardan biri bu konuyla ilgili olarak, "Özel iş yerim olduğu için çok yoğun çalışıyorum bu sebepten sadece Pazar günleri çocuklarıma ancak yarım saat ayırabiliyorum (B11)" şeklinde görüş belirtmiştir. Katılımcılardan bir başkası da "Hafta sonları alışveriş, araç bakımı gibi işlerle uğraştığım için oğlum annesiyle vakit geçiriyor ama yine de ona yarım saat bir vakit ayırmaya çalışıyorum (B12)" şeklinde görüş belirtmiştir.

b) 1-2 Saat Arası: Verilerin betimsel analizinde, babalardan bazıları hafta içi günlerde 1-2 saat arası bir sürede çocuklarıyla nitelikli zaman geçirdiklerini ifade etmişlerdir. Katılımcılardan biri bu konuyla ilgili olarak, "Hafta sonlarında çocuğumla geçirdiğimiz vakit 1- 1.5 saati buluyordur (B3)" şeklinde görüş belirtmiştir. Katılımcılardan bir başkası da "Hafta içi benim işim oğlumun okulundan dolayı kısıtlı geçirebildiğimiz vakti hafta sonları 1.5 saat e kadar çıkarabiliyoruz (B5)" şeklinde görüş belirtmiştir.

c) 2 Saat Ve Daha Fazla (2 Saat Dahil): Görüşme verilerinin betimsel analizinde, babalardan çoğu hafta içi günlerde 2 saat ve daha fazla bir süreyi çocuklarıyla nitelikli zaman olarak geçirdiklerini ifade etmişlerdir. Katılımcılardan biri bu konuyla ilgili olarak, "Hafta sonları yaklaşık 2-3 saatimi çocuğumla birlikte keyifli bir şekilde geçiririm (8)" şeklinde görüş belirtmiştir. Katılımcılardan bir başkası da "Cumartesi çalıştığım için benim hafta sonum sadece Pazar gününden ibaret bu yüzden çok önemli bir işim çıkmadıkça çocuğumla muhakkak 2-3 saat paylaşımlı vakit geçiririz.(B6)" şeklinde görüş belirtmiştir.

5. Çocukla Nitelikli Zaman Geçirilmesine Engel Olan Etmenler

Görüşmelerden elde edilen veriler analiz edildiğinde baba ve çocuk arasında nitelikli zaman geçirilmesine engel olan etmenler "iş saatlerinin yoğunluğu", "beden ve zihin yorgunluğu", "aynı yaş aralığındaki çocuk sayısı", "nasıl vakit geçireceğini bilememek" "teknolojik araçların kullanım yoğunluğu", "babaların kendilerine ayırdıkları vakitler" ve "çocuğun okulöncesi eğitim kurumuna gitmesi" olmak üzere yedi alt kategori oluşturulmuştur.

Tablo 7. Çocukla Nitelikli Zaman Geçirilmesine Engel Olan Etmenler

Çocukla Nitelikli Zaman Geçirilmesine Engel Olan Etmenler	Sayı	
	n	%
İş saatlerinin yoğunluğu	9	75
Beden ve zihin yorgunluğu	6	50
Aynı yaş aralığındaki çocuk sayısı	2	16,7
Nasıl vakit geçireceğini bilememek	2	16,7
Teknolojik araçların kullanım yoğunluğu	2	16,7
Babaların kendilerine ayırdıkları vakitler	2	16,7
Çocuğun okulöncesi eğitim kurumuna gitmesi	2	16,7

Tablo 7’den de anlaşılacağı gibi görüşmeye katılan babalardan 9 tanesi (%75) iş saatlerinin yoğunluğunu, 6 tanesi (%50) beden ve zihin yorgunluğunu, 2 tanesi (%16,7) aynı yaş aralığındaki çocuk sayısını, 2 tanesi (%16,7) nasıl vakit geçireceğini bilemediğini, 2 tanesi (%16,7) teknolojik araçların kullanım yoğunluğunu, 2 tanesi (%16,7) babaların kendilerine ayırdıkları vakitleri ve 2 tanesi (%16,7) de çocuğunun okulöncesi eğitim kurumuna gitmesini nitelikli zaman geçirilmesine engel olan etmenler olarak belirtmiştir.

a) İş Saatlerinin Yoğunluğu: Araştırmada, elde edilen verilerin analizinde babaların çoğu iş saatlerinin yoğunluğunu çocuklarıyla nitelikli zaman geçirmelerine engel olan bir etmen olarak ifade etmişlerdir. Katılımcılardan biri bu konuyla ilgili olarak, *“Tam gün işte olduğum düşünülürse, çocuğuma kısıtlı vakit ayırmamın nedeni de anlaşılır diye düşünüyorum (B3)”* şeklinde görüş belirtmiştir. Katılımcılardan bir başkası da *“Kızıma vakit ayıramamamın en temel sebebi esnek çalışma saatlerimdir (B7)”* şeklinde görüş belirtmiştir. Katılımcılardan bir diğeri de *“Sabah evden erken çıkıp, işten geç döndüğüm için çocuğumla hafta içi günler çok büyük bir paylaşım içinde olamıyorum (B10)”* şeklinde görüş belirtmiştir.

b) Beden Ve Zihin Yorgunluğu: Verilerin betimsel analizinde, babalardan bazıları beden ve zihin yorgunluğunu çocuklarıyla nitelikli zaman geçirmelerine engel olan bir etmen olarak ifade etmişlerdir. Katılımcılardan biri bu konuyla ilgili olarak, *“İş günlerinde eve taşıdığım yorgunluk çocuğum ve benim için birlikte vakit geçirmemizde en büyük handikap (B6)”* şeklinde görüş belirtmiştir. Katılımcılardan bir başkası da *“İş yoğunluğundan dolayı oluşan vücut ve beyin yorgunluğu çocuğumla geçirdiğimiz zamanın niteliğine sekte vuruyor (B9)”* şeklinde görüş belirtmiştir. Katılımcılardan bir diğeri de *“Stres ve yorgunluk oğlumla iletişimimizin süresi için bir engel ama yine de hafta sonları daha yorgun olacağımı düşünerek hafta içi akşamları olabildiğince birlikte vakit geçiriyoruz (B12)”* şeklinde görüş belirtmiştir.

c) Aynı Yaş Aralığındaki Çocuk Sayısı: Görüşme verilerinin betimsel analizinde, babalardan bazıları aynı yaş aralığındaki çocuk sayısının çocuklarıyla nitelikli zaman geçirmelerine engel olan bir etmen olarak ifade etmişlerdir. Katılımcılardan biri bu konuyla ilgili olarak, *“İkizlerim olduğu için biriyle vakit geçirirken, öbürüne sen bekle deme şansım yok ikisiyle aynı anda bazı aktiviteleri yapmak beni gerçekten zorluyor (B1)”* şeklinde görüş belirtmiştir. Katılımcılardan bir başkası da *“Çocuklarımdan biri 3, diğeri 5 yaşında ikisiyle ne ayrı vakit geçirebiliyorum ne de birlikte, birinin sürekli diğerine nasıl davrandığını gözlemlediğini ve aynı durum için kayda geçtiğini hissediyorum (B2)”* şeklinde görüş belirtmiştir.

d) Nasıl Vakit Geçireceğini Bilememek: Araştırmada, elde edilen verilerin analizinde babalardan bazıları çocuklarıyla nasıl vakit geçireceklerini bilememelerini çocuklarıyla nitelikli zaman geçirmelerine engel olan bir etmen olarak ifade etmişlerdir. Katılımcılardan biri bu konuyla ilgili olarak, *“Tam olarak nasıl vakit geçireceğimi bilemiyorum ancak bazı şeyleri internetten araştırarak ya da tv deki çizgi filmlerden öğrenmeye çalışıyoruz (B2)”* şeklinde görüş belirtmiştir. Katılımcılardan bir başkası da *“Nitelikli zaman geçirmek adına yaptıklarımın doğru olduğundan tam olarak emin olamıyorum, sanırım tam olarak neler yapmam gerektiğini bilmiyorum (B5)”* şeklinde görüş belirtmiştir.

e) Teknolojik Araçların Kullanım Yoğunluğu: Verilerin betimsel analizinde, babalardan bazıları teknolojik araçların kullanım yoğunluğunu çocuklarıyla nitelikli zaman geçirmelerine engel olan bir etmen olarak ifade etmişlerdir. Katılımcılardan biri bu konuyla ilgili olarak, *“Cep telefonları, bilgisayar ve televizyon o kadar hayatımızdaki zihnimizi onlardan ayırıp insani ilişkiler kurmak zor geliyor (B2)”* şeklinde görüş belirtmiştir. Katılımcılardan bir başkası da *“Futbol düşkünlüğüm ve dolayısıyla haftanın hemen hemen her gününü kapsayan bir tv keyfi sürmem (B6)”* şeklinde görüş belirtmiştir.

f) Babaların Kendilerine Ayırdıkları Vakitler: Görüşme verilerinin betimsel analizinde, babalardan bazıları kendilerine ayırdıkları özel vakitleri çocuklarıyla nitelikli zaman geçirmelerine engel olan bir etmen olarak ifade etmişlerdir. Katılımcılardan biri bu konuyla ilgili olarak, *“Arkadaşlarımla geçirdiğim ve dinlenmek için kendime ayırdığım vakitleri bazen kızımdan çaldığım vakitler olarak görüyorum ancak insan olarak bu zamanlara da ihtiyacımız var (B4)”* şeklinde görüş belirtmiştir. Katılımcılardan bir başkası da *“İş hayatı dışında kendi mesleki faaliyetlerimde gelişim sağlamak için dışarıdan bazı çalışmalar yürütmekteyim, katıldığım kurs ve seminerlerden dolayı şehir dışında bulunmam çocuğumla nitelikli zaman geçirmeme engel oluyor (B8)”* şeklinde görüş belirtmiştir.

g) Çocuğun Okulöncesi Eğitim Kurumuna Gitmesi: Araştırmada, elde edilen verilerin analizinde babalardan bazıları çocuklarının bir okulöncesi eğitim kurumuna gitmesini çocuklarıyla nitelikli zaman geçirmelerine engel olan bir etmen olarak ifade etmişlerdir. Katılımcılardan biri bu konuyla ilgili olarak, “Çocuklarım hafta içi anaokuluna gittikleri için yorgun oluyorlar ve erken uyuyorlar bu durum bizim hafta içi akşamları birlikte vakit geçirmemizi önemli ölçüde engelliyor (B1)” şeklinde görüş belirtmiştir. Katılımcılardan bir başkası da “Oğlum sabah 8 akşam 4 arası anasınıfında bulunduğu için akşam eve gelmesi ve akşam uykusuna yatması arasında yalnızca 3 saat olması vakit geçirmemizi oldukça zorluyor (B5)” şeklinde görüş belirtmiştir.

6. Çocukla Nitelikli Zaman Geçirmenin Çocuğa Getireceği Kazanımlar

Görüşmelerden elde edilen veriler analiz edildiğinde baba ve çocuk arasında nitelikli zaman geçirilmesinin çocuğa getireceği kazanımlar “sosyal-duygusal gelişim”, “dil gelişimi”, “psiko-motor gelişim”, “bilişsel gelişim” ve “öz-bakım becerileri” olmak üzere beş alt kategoriye ayrılmıştır.

Tablo 8. Çocukla Nitelikli Zaman Geçirmenin Çocuğa Getireceği Kazanımlar

Çocukla Nitelikli Zaman Geçirmenin Çocuğa Getireceği Kazanımlar	Sayı	
	n	%
Sosyal-duygusal gelişim	12	100
Dil gelişimi	3	25
Psiko-motor gelişim	2	16,7
Bilişsel gelişim	2	16,7
Öz-bakım becerileri	2	16,7

Tablo 8’den de anlaşılacağı gibi çocukla nitelikli zaman geçirmenin, görüşmeye katılan babalardan 12 tanesi (%100) çocuğun sosyal-duygusal gelişimine, 3 tanesi (%25) çocuğun dil gelişimine, 2 tanesi (%16,7) çocuğun psiko-motor gelişimine, 2 tanesi (%16,7) çocuğun bilişsel gelişimine ve 2 tanesi (%16,7) çocuğun öz-bakım becerilerine yarar sağlayacağını belirtmiştir.

a) Sosyal-duygusal Gelişim: Araştırmada, elde edilen verilerin analizinde babaların hepsi çocukla nitelikli zaman geçirmenin çocuğun sosyal-duygusal gelişimine yarar sağlayacağını belirtmişlerdir. Katılımcılardan biri bu konuyla ilgili olarak, “Hayat şartları giderek zorlaşıyor ve her bilgi hayatta onlara bir avantaj sağlıyor, önemli olan bizden öğrendikleri ile hayatta sosyal açıdan arkadaşlarından bir adım daha ileride durmalarıdır (B1)” şeklinde görüş belirtmiştir. Katılımcılardan bir başkası da “Kişisel ve sosyal gelişimi noktasında ileride çıkabilecek problemleri şimdiden önlemiş oluruz, anne baba profili çocuğun gözünde farklılaşır, özellikle çocuğun güvenini babadan kazandığı söylenir, çocuğun özgüveni artar, kendini değerli hisseder (B2)” şeklinde görüş belirtmiştir. Katılımcılardan bir diğeri de “Çocuğumla vakit geçirdikten sonra onun gerçekten çok mutlu olduğunu ve kendine olan güveninin bir hayli geliştiğini gözlemleyebiliyorum (B7)” şeklinde görüş belirtmiştir.

b) Dil Gelişimi: Verilerin betimsel analizinde, babalardan bazıları çocukla nitelikli zaman geçirmenin çocuğun dil gelişimine yarar sağlayacağını belirtmişlerdir. Katılımcılardan biri bu konuyla ilgili olarak, “Baba ve çocuk birlikte nitelikli vakit geçirirken çocuk kendini ifade edebilme imkanı bulur ve konuşma düzeyi artar (B4)” şeklinde görüş belirtmiştir. Katılımcılardan bir başkası da “Çocuk bu paylaşım zamanında arzularını, sıkıntılarını rahatlıkla belirtirken, dil düzeyi de bu durumla doğru orantılı olarak artar (B8)” şeklinde görüş belirtmiştir. Katılımcılardan bir diğeri de “Çocuğum durumunu, sorunlarını, isteklerini anlatırken, ifade yeteneği de artar (B10)” şeklinde görüş belirtmiştir.

c) Psiko-motor Gelişim: Görüşme verilerinin betimsel analizinde, babalardan bazıları çocukla nitelikli zaman geçirmenin çocuğun psiko-motor gelişimine katkı sağlayacağını belirtmişlerdir. Katılımcılardan biri bu konuyla ilgili olarak, “Babayla dışarıda oyunlar oynamak çocuğun fiziksel gelişimini sağlar, hareket kabiliyetini artırır (B5)” şeklinde görüş belirtmiştir. Katılımcılardan bir başkası da “Baba-çocuk oyunlarının çocuğun bedensel gelişimini de destekleyeceğini düşünüyorum (B9)” şeklinde görüş belirtmiştir.

d) Bilişsel Gelişim: Araştırmada, elde edilen verilerin analizinde babalardan bazıları çocukla nitelikli zaman geçirmenin çocuğun bilişsel gelişimine yarar sağlayacağını belirtmişlerdir. Katılımcılardan biri bu konuyla ilgili olarak, *“Bu yaştaki çocuklar her yönden açık ve açtırlar, meraklıdırlar, heveslidirler bu yüzden dikkat toplama ya da zeka geliştirici oyunlar oynamak çocukların zihinsel yeteneklerini geliştirir (B5)”* şeklinde görüş belirtmiştir. Katılımcılardan bir başkası da *“Bir baba olarak onunla şarkılar söylüyorum, hikayeler okuyorum, satranç oynamayı öğretiyorum ve bu gibi aktivitelerin hepsinin onun zihin gelişimini hızlandırdığını düşünüyorum (B10)”* şeklinde görüş belirtmiştir.

e) Öz-bakım Becerileri: Verilerin betimsel analizinde, babalardan bazıları çocukla nitelikli zaman geçirmenin çocuğun öz-bakım becerilerinin gelişimine katkı sağlayacağını belirtmişlerdir. Katılımcılardan biri bu konuyla ilgili olarak, *“Yaptığım çoğu şeyde çocuğumu beni gözlemlerken buluyorum, bu durumu da avantaja çevirmek için kullanıyorum mesela elimi yıkarken, dişimi fırçalarken kızıma temizliğin ve hijyenin öneminden bahsediyorum daha sonra onun ellerini yıkarken, dişlerini fırçalarken daha özenli olduğunu görüyorum (B6)”* şeklinde görüş belirtmiştir. Katılımcılardan bir başkası da *“Yemeğini kendi başına yemem ve tuvalet temizliğini annesinin yapması konusunda ısrarlı olan oğlumla geçirdiğim baş başa vakitlerde birey olabilmenin öncelikle bağımsızlaşabilmeden geçtiğini vurgulamalarım sonucunda karşılıklı olarak başarıya ulaştık, bu konuda oğlumla inatlaşmadan birebir iletişim kurmamın önemi yadsınamaz (B10)”* şeklinde görüş belirtmiştir.

7. Çocukla Nitelikli Zaman Geçirmenin Babaya Sağlayacağı Faydalar

Görüşmelerden elde edilen veriler analiz edildiğinde baba ve çocuk arasında nitelikli zaman geçirilmesinin babaya sağlayacağı faydalar “çocuğunu tanıma”, “yetkin olma”, “mutlu olma”, “rahatlama-huzur bulma”, “empati kurma”, “sabırlı olma” ve “iletişim becerilerini geliştirme” olmak üzere yedi alt kategoriye ayrılmıştır.

Tablo 9. Çocukla Nitelikli Zaman Geçirmenin Babaya Sağlayacağı Faydalar

Çocukla Nitelikli Zaman Geçirmenin Babaya Sağlayacağı Faydalar	Sayı	
	n	%
Çocuğunu tanıma	2	16,7
Yetkin olma	4	33,3
Mutlu olma	8	66,7
Rahatlama-Huzur bulma	3	25
Empati kurma	3	25
Sabırlı olma	2	16,7
İletişim becerilerini geliştirme	3	25

Tablo 9'dan da anlaşılacağı gibi çocukla nitelikli zaman geçirmenin babaya sağlayacağı faydaları, görüşmeye katılan babalardan 2 tanesi (%16,7) çocuğunu tanıma, 4 tanesi (%33,3) yetkin olma, 8 tanesi (%66,7) mutlu olma, 3 tanesi (%25) rahatlama-huzur bulma, 3 tanesi (%25) empati kurma, 2 tanesi (%16,7) sabırlı olma ve 3 tanesi (%25) de iletişim becerilerini geliştirme olarak belirtmişlerdir.

a) Çocuğunu Tanıma: Araştırmada, elde edilen verilerin analizinde babalardan bazıları çocuklarıyla nitelikli zaman geçirmelerinin kendilerine çocuklarını tanıma açısından fayda sağladığını ifade etmişlerdir. Katılımcılardan biri bu konuyla ilgili olarak, *“Kızıyla vakit geçirdiğimde onun ilgilerini, ihtiyaçlarını daha yakından gözlemleyebiliyorum kısacası bu zaman dilimleri onu daha iyi tanımama imkan sağlıyor (B8)”* şeklinde görüş belirtmiştir. Katılımcılardan bir başkası da *“Oğlumla birebir paylaşımda bulunarak onu daha iyi tanıyabiliyor, hangi durumlara hangi tepkileri verebileceğini kestirebiliyorum böylece sorunlar büyümeden zamanında doğru çözümler bulabiliyorum (B10)”* şeklinde görüş belirtmiştir.

b) Yetkin Olma: Araştırmada, elde edilen verilerin analizinde babalardan bazıları çocuklarıyla nitelikli zaman geçirmelerinin kendilerine yetkin olmaları açısından fayda sağladığını ifade etmişlerdir. Katılımcılardan biri bu konuyla ilgili olarak, *“Çocuğumun birçok gelişim aşamasındaki başarısını gördükçe bu başarıda bende etkililiğim diyorum (B3)”* şeklinde görüş belirtmiştir. Katılımcılardan bir başkası da *“Onunla her vakit geçişimizden sonra ebeveynlik görev ve sorumluluklarımı layıkıyla yerine getirdiğimi düşünüyorum (B4)”* şeklinde görüş belirtmiştir.

Katılımcılardan bir diğeri de *“Ona öğretebildiğim ve gelişimine katkı sağlayabildiğim her şey özgüven duygumu besliyor (B6)”* şeklinde görüş belirtmiştir.

c) Mutlu Olma: Verilerin betimsel analizinde, babalardan çoğu çocuklarıyla nitelikli zaman geçirmelerinin kendilerine mutlu olmaları açısından fayda sağladığını ifade etmişlerdir. Katılımcılardan biri bu konuyla ilgili olarak, *“Birlikte vakit geçirdikten sonra mesela oyun oynadıktan sonra onun mutlu olduğunu, içten kahkahalar attığını görüyorum ya işte o zaman bende dünyanın en mutlu insanı oluyorum (B3)”* şeklinde görüş belirtmiştir. Katılımcılardan bir başkası da *“Çocuğumla güzel bir şekilde vakit geçirdiğimde kendimi daha mutlu hissediyorum (B7)”* şeklinde görüş belirtmiştir. Katılımcılardan bir diğeri de *“Çocuğumla birlikte nitelikli zaman geçirmek aile içi mutluluğu artırıyor (B12)”* şeklinde görüş belirtmiştir.

d) Rahatlama-Huzur Bulma: Görüşme verilerinin betimsel analizinde, babalardan bazıları çocuklarıyla nitelikli zaman geçirmelerinin kendilerine rahatlama ve huzur bulma açısından fayda sağladığını ifade etmişlerdir. Katılımcılardan biri bu konuyla ilgili olarak, *“Gündelik sıkıntılardan uzaklaşıp rahatlıyorum, yaşadığım iç huzuru da yadsınamaz (B4)”* şeklinde görüş belirtmiştir. Katılımcılardan bir başkası da *“Çocuğumla güzel bir şekilde vakit geçirdiğimde günün bütün yorgunluğunu atıyorum kısacası deşarj oluyorum (B7)”* şeklinde görüş belirtmiştir. Katılımcılardan bir diğeri de *“Ben çocuğumla geçirdiğim her saniye bütün iş yorgunluğumdan, stresten kurtularak, onun gülmesiyle daha huzurlu olabiliyorum (B9)”* şeklinde görüş belirtmiştir.

e) Empati Kurma: Araştırmada, elde edilen verilerin analizinde babalardan bazıları çocuklarıyla nitelikli zaman geçirmelerinin kendilerine çocuklarıyla empati kurma açısından fayda sağladığını ifade etmişlerdir. Katılımcılardan biri bu konuyla ilgili olarak, *“Hayatı onların penceresinden görmemizi sağlar, bu sayede onların ihtiyaçlarına daha kolay cevap verebilme imkanı buluruz (B1)”* şeklinde görüş belirtmiştir. Katılımcılardan bir başkası da *“Kızımın vakit geçirirken kendi çocukluğuma döndüğümü, o zamanlardaki duygularımı hatırladığımı hissediyorum bu durum da beynimde kızımın beni özdeşleştiren bir pencere açıyor (B4)”* şeklinde görüş belirtmiştir. Katılımcılardan bir diğeri de *“Çocuğumla geçirdiğim kaliteli zaman sayesinde o hayattan bir şeyler öğrenmeye çabalarırken, ben onun duygularını düşüncelerini çözümlene adına kendimi onun yerine koyarak daha çok çabalıyorum (B6)”* şeklinde görüş belirtmiştir.

f) Sabırlı Olma: Verilerin betimsel analizinde, babalardan bazıları çocuklarıyla nitelikli zaman geçirmelerinin kendilerine çocuklarına karşı sabırlı olmaları açısından fayda sağladığını ifade etmişlerdir. Katılımcılardan biri bu konuyla ilgili olarak, *“Çocukla vakit geçirmenin bence baba için en önemli getirisi sabırlı olmayı başarabilmek (B2)”* şeklinde görüş belirtmiştir. Katılımcılardan bir başkası da *“Çocuğu bir konuda ikna etmeye çalışmak, ona bir şeyler öğretmek kesinlikle sabır gerektiren işler ama oğlum bana sabretmeyi öğretti (B5)”* şeklinde görüş belirtmiştir.

g) İletişim Becerilerini Geliştirme: Görüşme verilerinin betimsel analizinde, babalardan bazıları çocuklarıyla nitelikli zaman geçirmelerinin kendi iletişim becerilerini geliştirme açısından fayda sağladığını ifade etmişlerdir. Katılımcılardan biri bu konuyla ilgili olarak, *“Çocuğumla vakit geçirdiğim esnada onu dikkatle dinlerken ve kendimi ona açıkça ifade etmeye çalışırken iletişimimizin ne denli geliştiğini fark ediyorum (B2)”* şeklinde görüş belirtmiştir. Katılımcılardan bir başkası da *“Onunla ilgili duygularımı, düşüncelerimi, isteklerimi, hayallerimi açıkça dile getiriyorum ve onun söylediği her şeyi can kulağıyla dinliyorum sanırım mükemmel baba oğul iletişimimizin püf noktası bu (B10)”* şeklinde görüş belirtmiştir.

TARTIŞMA

Bu bölümde, 3-6 yaş aralığında çocuğu olan babaların çocuklarıyla geçirdikleri zamanın niteliğine dair algılarını belirten görüşlerini ortaya çıkarma amacına yönelik olarak gerçekleştirilen bu araştırmanın bulguları literatür ışığında tartışılmaktadır.

Öncelikle babaların nitelikli zaman kavramıyla ilgili genel bir yorumlarının ve bilgilerinin olduğu tespit edilmiştir. Bu genel yorum ve bilgi düzeyinin babaların eğitim seviyeleriyle ilişkili olduğu düşünülmektedir. Yani, babaların bazıları nitelikli zamanı çocuğun istediği etkinliklerle, bazıları babanın belirlediği etkinliklerle geçirmek olarak tanımlarken, bir kısım baba da nitelikli zamanı çocuk ve baba için ortak kazanımların sağlandığı zaman dilimi

olarak ifade etmiştir. Fogarty ve Evans'a göre nitelikli zaman çocukla ebeveyn arasında sağlıklı, olumlu, besleyici deneyimler edinilmesidir. Bu durumu baba ve çocuk için karşılıklı etkileşim sonucunda iki taraf içinde belirli getirilerin sağlanması olarak da ifade edebiliriz (2009a:2).

Yapılan analiz sonucunda, babaların çocuklarıyla "birlikte oyun oynayarak", "açık havada dolaşarak", "birlikte okul ödevlerini yaparak", "birlikte parka giderek", "birlikte gözlem yaparak", "birlikte markete giderek", "tv de çocuk programları izleyerek", "birlikte yemek yapıp yiyerek", "birlikte kitap okuyarak", "birlikte şarkı söyleyerek "genel konular üzerine sohbet ederek" ve "boyama yaparak" nitelikli zaman geçirdikleri belirlenmiştir. Bu etkinlikler içerisinde tüm babalar ve çocukları için ortak tek etkinlik "birlikte oyun oynamak"tır. Fogarty ve Evans (2009b:2) araştırmaların babaların çocuklarıyla annelere nazaran yüksek enerji gerektiren, fiziksel oyunlarla daha fazla vakit geçirdiklerini, bu oyunların çocukların sadece kas ve koordinasyonlarını değil aynı zamanda davranış yönetimini sağlayan kural algısını da geliştirdiğini ifade etmiş ve oyunun "çocuğun dünyaya açılan penceresi" olduğunu belirterek çocuğun sosyal ve duygusal gelişiminin temel kilometre taşları olan özerkliğinin ve bağımsızlığının baba tarafından desteklendiğini vurgulamışlardır. Brown ve diğerleri (2001:1) ebeveynlerin çocuklarıyla vakit geçirmek adına yaptıkları aktivitelerin eğitimden, spora, oyundan, bir mağazaya gitmeye ya da ev işi yapmaya kadar geniş bir aralıkta çeşitlendirilebileceğini belirtmişlerdir. Ayrıca Baxter'a göre ebeveynin yüksek eğitim seviyesi ile çocukla geçirilecek vakitte paylaşımlı etkinlikler seçme arasında bir ilişki vardır (2010:14).

Araştırmadan elde edilen diğer bir sonuçta, babaların çocuklarıyla hafta sonu günlerde hafta içi günlerden daha nitelikli zaman geçirmeleridir. Babalar bu duruma da hafta içi işte çalışmalarını dolayısıyla eve geç saatte ve yorgun bir şekilde gelmelerini sebep olarak göstermişlerdir. Hafta içi günlerde ise sadece akşamları çocuklarıyla vakit geçirebilmektedirler. Yeung ve diğerleri (2001:136) Amerikalı babaların çalışma saatleriyle, çocuklarıyla hafta içi günlerde vakit geçirmeleri arasında negatif bir ilişki olduğunu ancak hafta sonu günler için böyle bir ilişkinin söz konusu olmadığını araştırmalarında belirtmişlerdir. Sayer ve diğerleri (2004:28) bulgularına göre, babalardan daha az saat çalışan anneler, düşünülen aksine, hafta sonları çocukla babaların daha fazla ilgilenmesi karşılığında hafta içi daha fazla ilgilenerek çocukla ilgilenme zamanını değiştirmektedir.

Araştırmanın başka bir sonucu da hafta içi günlerde babaların çocuklarıyla geçirdikleri süre 1 saatten azken, hafta sonu 2 saatin üzerine çıkmaktadır. Stafford ve Yeung'un (2003:12) yaptığı araştırmada ebeveynler çocuklarıyla hafta içi günlerde 2 saat 15 dakika geçirirken, bu süre hafta sonları için 4 saat 42 dakikaya çıkmaktadır. Bu iki araştırmada, babaların çocuklarıyla hafta sonu geçirdikleri vakitlerin hafta içi geçirilen vakitlerin iki katı olduğu görülmektedir, ancak bu araştırmadaki babaların çocuklarıyla geçirdikleri hafta içi ve hafta sonu günlere ait süreler Stafford ve Yeung'un araştırmasında yer alan babaların çocuklarıyla geçirdikleri sürelerin yarısı kadardır, bu durumun da babaların çalışma saatlerindeki farklılıktan kaynaklandığı düşünülmektedir.

Araştırma sonucunda babaların çocuklarıyla nitelikli zaman geçirmesine engel olan etmenler; "iş saatlerinin yoğunluğu", "beden ve zihin yorgunluğu", "aynı yaş aralığındaki çocuk sayısı", "nasıl vakit geçireceğini bilememek" "teknolojik araçların kullanım yoğunluğu", "babaların kendilerine ayırdıkları vakitler" ve "çocuğun okulöncesi eğitim kurumuna gitmesi" olarak belirlenmiş, ancak babalar tarafından en çok dikkat çekilen iki konu "iş saatlerinin yoğunluğu" ve "beden, zihin yorgunluğu" olmuştur. Baxter'in araştırmasına göre, babalar için uzun süre ücretli çalışma saatleri çoğu zaman baba-çocuk arasındaki iletişim sürecini azaltmaktadır (2010:9). Ayrıca, 4-5 yaş çocuklarının bebeklerle kıyaslandığında ebeveynleriyle daha az zaman geçirdiği tespit edilmiştir, çocukların okul öncesi eğitim kurumlarına gitmeleri de buna sebep olarak gösterilmiştir (Baxter ve diğerleri, 2007; Harrison ve Ungerer, 2005; Akt: Baxter, 2009:3).

Araştırmada ulaşılan bir başka sonuç ise babaların çocuklarıyla nitelikli zaman geçirmelerinin çocukların sosyal-duygusal, dil, psiko-motor, bilişsel ve özbakım becerilerinin gelişimi konusunda yarar sağlayacağıdır. Bu araştırmada babaların hepsi asıl kazanımın "sosyal-duygusal gelişim" alanında olacağı konusunda hemfikirlerdir. Sarkadi ve diğerleri (2007:155) baba ilgisinin çocukların gelişimsel sonuçları üzerine gerçekleştirdikleri boylamsal çalışma sonucunda, olumlu baba ilgisinin çocuğun sosyal, davranışsal, bilişsel ve psikolojik gelişimini olumlu yönde desteklediği ifade edilmiştir. Cabrera ve diğerlerinin (2007:208) yaptıkları araştırma ise annelerin

aksine, baba desteğinin ve ilgisinin çocukların dilsel, bilişsel ve duygusal gelişimlerinde önemli olduğunu göstermiştir.

Babaların çocuklarıyla nitelikli zaman geçirmelerinin “çocuğunu tanıma”, “yetkin olma”, “mutlu olma”, “rahatlama-huzur bulma”, “empati kurma”, “sabırlı olma” ve “iletişim becerilerini geliştirme” açılarından babalara fayda sağladığı araştırmadan elde edilen başka bir sonuçtur. Babaların çoğunluğu ise çocuklarıyla nitelikli zaman geçirmenin onlara mutluluğu getirdiği kanaatine varmışlardır. Yapılan araştırmalar, çocuklarıyla vakit geçiren babaların daha fazla psiko-sosyal olgunluk gösterme eğiliminde oldukları, hayatlarında daha mutlu oldukları, daha az psikolojik stres hissettikleri, kendilerini daha iyi anladıkları ve başkalarını anlamak için empati kurduklarını ortaya koymuştur (Pleck, 1997; Snarey, 1993; Eggebean ve Knoester, 2001; Barnett, Marshall ve Pleck, 1992; Gove ve Mongione, 1983; Ozer, Barnett, Brennan ve Sperling, 1998; Akt: Allen ve Daly, 2007:12).

Görüldüğü gibi, 3-6 yaş aralığında çocuğu olan babaların nitelikli zaman algılarına dair görüşlerinin olumlu olduğu ve kendilerini çocukla nitelikli zaman geçirme konusunda yeterli buldukları; ilgili, istekli ve motivasyon sahibi oldukları ve bu durumlarında da eğitim seviyelerinin etkili olduğu söylenebilir. Araştırma babaların çocukları ile geçirdikleri zamanın niteliğine ilişkin sözel ifadelerinin belirlenmesi açısından literatüre katkı getirmektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmanın ilk bulgusuna göre, babaların nitelikli zaman kavramına dair genel bir fikre sahip oldukları görülmektedir. İkinci bulgusuna göre, tüm babaların çocuklarıyla ortak nitelikli zaman etkinliği, “birlikte oyun oynamak”tır. Üçüncü bulgusuna göre, babalar çocuklarıyla hafta sonu günlerde hafta içi günlerden daha nitelikli zaman geçirmektedir. Dördüncü bulgusuna göre, babalar hafta içi günlerde çocuklarıyla 1 saatten daha az vakit geçirirken, hafta sonları 2 saat ve daha fazla vakit geçirmektedir. Beşinci bulgusuna göre, babaların iş saatlerinin yoğunluğu ve beden, zihin yorgunluğu çocuklarıyla nitelikli zaman geçirmelerine engel olmaktadır. Altıncı bulgusuna göre, babalar çocuklarıyla nitelikli zaman geçirmelerinin onların sosyal ve duygusal gelişimini destekleyeceğini düşünmektedir. Yedinci bulgusuna göre, babalar çocuklarıyla nitelikli zaman geçirmelerinin kendilerine mutlu olma açısından fayda sağladığını düşünülmektedir. Bu bulgular ışığında geliştirilen öneriler aşağıda sıralanmıştır:

- Bu araştırmada sadece 3-6 yaş aralığında çocuğu olan, 30-40 yaş aralığında, en fazla 3 çocuğu olan, üniversite mezunu, meslek sahibi, Konya ilinde ikamet eden babaların çocuklarıyla geçirdikleri zamanın niteliğine dair algılarını belirten görüşleri değerlendirilmiştir. Bu durum araştırmanın sınırlılığı olarak düşünülmektedir. Bu nedenle farklı özellikler taşıyan çalışma gruplarıyla benzer araştırmalar yapılabilir.
- Babaların çocuklarıyla geçirdikleri zamanın miktarından çok niteliği yani bu süreçteki iletişimlerini ve neler yapmaları gerektiği konusunda bilgilendirilmeleri gerekir, bu bilgilendirmeler babalara uygun eğitim programları hazırlanarak, seminerler şeklinde verilebilir.
- Baba-çocuk iletişiminin ve etkileşiminin çocuk gelişimindeki önemi basın ve yayın organlarında sık sık vurgulanarak, toplumun ilgisi bu önemli konu üzerinde yoğunlaştırılabilir.

Not: Bu çalışma 25-27 Nisan 2013 tarihlerinde Antalya’da 28 Ülkenin katılımıyla düzenlenen “International Conference on New Trends in Education - ICONTE-2013”da sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

KAYNAKÇA

Arı, R. (2006). *Gelişim ve Öğrenme*. (3. Basım). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Allen, S. ve Daly, K. (2007). *The Effects Of Father Involvement: An Updated Research Summary Of The Evidence*. Fathe Involvement Research Alliance., 1-53.

Başaran, İ.E. (2011). *Anne, Baba ve Eğitimciler için Çocuk Psikiyatrisi*. (1. Basım). İstanbul: Remzi Kitabevi.

Baxter, J.(2009). *Parental Time With Children- Do Job Characteristics Make A Difference?* Australian Institute Of Family Studies., No.44, 1-16.

Baxter, J.(2010). *An Exploration Of The Timing And Nature Of Parental Time With 4-5 Year Olds Using Australian Children's Time Use Data.* Australian Institute Of Family Studies., No.45, 1-18.

Brown, B.V., Michelsen, E.A., Halle, T.G. & Moore, K.A., (2001). *Fathers' Activities With Their Kids.* Child Trends research Brief., 1-6.

Cabrera, N.J., Tamis-LeMonda, C.S., Bradley, R.H., Hofferth, S. & Lamb, M.E.(2010). *Fatherhood in the Twenty-First Century.* Child Development., Vol.16, No.1, 127-136.

Cabrera, N.J., Shannon, J.D. & Tamis-LeMonda, C.S. (2007). *Fathers' Influence On Their Children's Cognitive and Emotional Development: From Toddlers to Pre-K.* Development Science., Vol.11, No.4, 208-213.

Christensen P.H.(2002). *Why More "Quality Time" Is Not On The Top Of Children's Lists: The "Qualities of Time" For Children.* Children&Society., Vol.71, 77-88.

Çağdaş, A. (2002). *Anne-Baba-Çocuk İletişimi.* (1. Basım). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Çağdaş, A. ve Seçer, Z.Ş. (2010). *Anne-Baba Eğitimi.* (4. Baskı). Ankara: Kök Yayıncılık.

Fogarty, K. ve Evans G.D. (2009a). *Being An Involved Father: What Does It Mean?* University of Florida Publication., 1-5.

Fogarty, K. ve Evans G.D. (2009b). *The Common Roles Of Fathers: The Five Ps.* University of Florida Publication., 1-4.

Güngörmüş, O. (2010). "Baba-Çocuk İlişkisi", *Ana-Baba Okulu.* (14. Basım). (ss. 245-254). İstanbul: Remzi Kitabevi.

Karasar, N. (2012). *Bilimsel Araştırma Yöntemi, Kavramlar, İlkeler, Teknikler.* (23. Basım). Ankara: Nobel Yayıncılık.

Öztürk, M. (2007). *Anne, Baba ve Eğitimciler için Çocuk Psikiyatrisi.* (6. Baskı). İstanbul: Uçurtma Yayınları.

Sarkadi, A., Kristiansson, R., Oberklaid, F. & Bremberg, S. (2007). *Fathers' Involvement and Children's Developmental Outcomes: A Systematic Review Of Longitudinal Studies.* Acta Paediatrica., Vol.97, 153-158.

Sayer, L.C., Bianchi, S.M. & Robinson J.P. (2004). *Are Parents Investing Less In Children? Trends in Mothers' And Fathers' Time With Children.* American Journal Of Sociology., Vol.110, No.1, 1-43.

Saygılı, S. (2008). *Ruhen ve Bedenen Sağlıklı Çocuk Yetiştirmek.* (1. Baskı). İstanbul: Hayat Yayıncılık.

Semerci, B. (2009). *Birlikte Büyütelim Çocuk Ruh Sağlığı.* (1. Basım). İstanbul: Alfa Yayınları.

Stafford, F. ve Yeung, W.J. (2003). *The Distribution Of Children's Developmental Resources.* The IZA Conference for the International Research Consortium in the Economics of Time Use in the Household in St. Gerlach, The Netherlands, May 26-27, 2003, 1-33.

Tarhan, N. (2011). *Aile Okulu.* (14. Baskı). İstanbul: Timaş Yayınları.

Yavuzer, H. (2006). *Çocuk Eğitimi El Kitabı.* (20. Basım). İstanbul: Remzi Kitabevi.

Yavuzer, H. (2010a). *Çocuğu Tanımak ve Anlamak*. (8. Basım). İstanbul: Remzi Kitabevi.

Yavuzer, H. (2010b). *Anne Olmak*. (2. Basım). İstanbul: Remzi Kitabevi.

Yavuzer, H. (2011). *Ana-Baba ve Çocuk*. (22. Basım). İstanbul: Remzi Kitabevi.

Yeung, W. J., Sandberg, J.F., Davis-Kean, P.E. & Hofferth, S.L. (2001). *Children's Time With Fathers In Intact Families*. Journal of Marriage and the Family Vol.63, 136–154.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2006). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. (8. Basım). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Yılmaz, H. (2007). *Sevgili Anne ve Babacığım, Lütfen Bu Kitabı Okur musunuz!*. (27. Baskı). Konya: Çizgi Kitabevi.

Yörükoğlu, A. (2004). *Çocuk Ruh Sağlığı*. (25. Basım). İstanbul: Özgür Yayınları.